

UDRUŽENJE OBRTNIKA VELIKA GORICA

POVIJEST OBRTNIŠTVA VELIKOGORIČKOG KRAJA

ORGANIZATOR IZLOŽBE

Udruženje obrtnika Velike Gorice

ZA ORGANIZATORA IZLOŽBE

Vladimir Birek, predsjednik UOVG

AUTORI IZLOŽBE

Barica Sakoman Božić,
Aleksandar Božić

SURADNICI

Josip Popovčić (Muzej Turopolja)
Sonja Mišerić (Udruženje obrtnika)
Lovro Božić (Glasnik Turopolja)

POKROVITELJ - GRAD VELIKA GORICA

POMOGLI ORGANIZACIJI IZLOŽBE

Zahvala svima koji su na bilo koji način pomogli postavljanju izložbe Povijest obrtništva velikogoričkog kraja: Ivan Novosel, Barica i Ivan Mirenić, Zdravko Zobec, Saša Žerjav, Tomislav Noršić, Mladen Zrno, Jelena Pauk, Sanja Gršetić, Josip Golubić, Drago Kolarec, Ljiljana Medved, Vladimir Križek, Ana Plehinger, Nikola Hrvačić, Vladimir Štarkelj, Božica Krznarić, Mira Koricki, Zlata Terseglav, Ivan Kadabec, Katarina Meštović, Vlado Mikulčić, Marko Kos, Draženka Saraga, Pavao Kaurić, Nikola Maričković, Božidar Pinturić, Josip Zbukvić, Branko Petković, Vlado Odrčić, Zrinka Kasumović Raguž, Stjepan Maravić

Velika Gorica i Turopolje poznati su po obrtništvu i trgovini još od davnina. Velikogorički obrtnici su uvijek bili organizirani i vodili su brigu o svom članstvu.

Još 1602. godine kralj Rudolf II. podijelio je Velikoj Gorici sajamsko pravo održavanja četiri godišnja i tjednog sajma. Godine 1831. Velika Gorica dobiva još dva godišnja sajma, a početkom dvadesetog stoljeća tu se održavalo 12 godišnjih i redovni tjedni sajmovi. Održavanje sajмова poticali su razvoj obrta i trgovine pa sve veći broj obrtnika naseljava Veliku Goricu.

Velikogorički ceh Pisane tragove udruživanju obrtnika nalazimo u dokumentu iz 1844. godine. Iz „Protokola Gorničkih meštrov“ saznajemo da je 1844. godine udruženje već postojalo, ali ne i kada je osnovano. Godine 1846. udruženje je potvrđeno, a kralj Ferdinand I. izdaje „Privilegij Velikogoričkog ceha“. Uz Privilegij potpisana su i Pravila ceha, koja uređuju odnose među majstorima, djetićima i dečkima, odnose u upravi ceha, o brizi za bolesne majstore, skrbi prema udovicama, pokopima i proizvodima. Članovi Velikogoričkog ceha, zvanog „Veliki ceh“ sastajali su se na dokonček i pred otvorenom ladicom, kao svojim simbolom koja je predstavljala cijeli ceh, primali su nove članove, oslobađali dečke-šegrte i djetiće-pomoćnike, rješavali i druge probleme od zajedničkog interesa. Onaj tko

nije bio član ceha nije se smio baviti obrtom. Specifičnost Velikogoričkog ceha je što je okupljala obrtnike raznih struka. Iz prvog popisa cehovskih majstora iz 1847. godine saznajemo da je u Velikoj Gorici bilo 35 obrtnika.

Obrtničke zadruge Obrtnim zakonom iz 1872. godine ukinuti su cehovi, a obrtnici se udružuju u zadruge. Osnivačka skupština Saveza hrvatskih obrtnika održana je 7. travnja 1907. u Zagrebu, a zemaljska vlada iz je potvrdila pravila tek sredinom kolovoza 1908. godine. Prateći zbivanja na državnoj razini, niti velikogorički obrtnici ne zaostaju u organiziranom djelovanju. Već 27. lipnja 1908. godine osnovana je Mjesna organizacija Saveza hrvatskih obrtnika u Velikoj Gorici. Na čelu joj je bio pročelnik Janko Bačani, klobučarski obrtnik. Velikogorička organizacija održavala je redovitu vezu sa središnjicom, učlanjivala nove obrtnike i sakupljala članarinu, širila obrtnički tisak, davala savjete i podršku članstvu.

Šegrtska škola Početkom 1909. godine pokrenuta je Šegrtska škola. Na državnoj razini bilo ih je 43, od čega 8 u Zagrebačkoj županiji, među kojima je bila i velikogorička. Osnovana je i udruga za potporu nemoćnih obrtnika i članova njihovih obitelji. To je potrajalo sve Prvog svjetskog rata. Od 1915. do 1918. vlasti su zabranile djelatnost svih udruga pa tako i Saveza hrvatskih obrtnika, ali su se obrtnici polulegalno i dalje sastajali i međusobno potpomagali.

U prvim godinama života u novoj državi Kraljevini SHS, mjesna organizacija u Velikoj Gorici djeluje pod vodstvom pročelnika Stjepana Matijašeca starijeg, limara, koji ju je vodio do 1924. godine. Svoje iskustvo i znanje stečeno praksom po raznim europskim zemljama Matijašec je nastojao prenijeti i na obrtništvo velikogoričkog kraja. Matijašec je obnašao mnoge društvene i političke funkcije, između ostalog bio je i načelnik općine Velika Gorica.

Savez hrvatskih obrtnika U razdoblju od 1924. do 1929. godine nastupile su organizacijske poteškoće, a obrtnici su se našli u teškom položaju. Bilo je sve manje posla, rasle su obveze, smanjivali se prihodi, a nisu bili zaštićeni ni od koga. Grupa mladih velikogoričkih obrtnika osjetila je potrebu da se nakon višegodišnjeg zastoja ponovno strukovno povežu i organiziraju. Na inicijativu Nikole Buture 25. veljače 1930. održan je sastanak na kojem je odlučeno da se Mjesna organizacija Saveza hrvatskih obrtnika u Velikoj Gorici reorganizira. Konstituirajuća skupština za kotar Veliku Goricu održana je 9. ožujka 1930. godine. Na njoj je bilo prisutno 30 velikogoričkih obrtnika, a u ime središnjice prisustvovali su predsjednik Milan Ramušćak, dopredsjednik Milan Rosenberg i član uprave Ivo Milošević. Za pročelnika velikogoričke Mjesne organizacije SHO-a u Velikoj Gorici izabran je Nikola Butura, Petar Reić za tajnika a Ivan Šipušić za blagajnika. U Upravni odbor su ušli Antun Blatnik, Dragutin Doliner, Josip Frank i Josip Jug. Osnovan je i revizijski odbor od dva člana, kojeg su činili Janko Kirinčić i Josip Vugler.

Mjesne organizacije SHO Područje velikogoričkog kotara bilo je podijeljeno na sedam općina. Jedna od njih bila je Vukovina i bila je vrlo razvijena i s brojnim obrtnicima. Velik broj vukovinskih obrtnika bio je u mjesnoj organizaciji SHO-a u Velikoj Gorici. Stjepan Matijašec, limar iz Velike

Gorice, Antun Vuković, kovač iz Mraclina i Stanko Podolšak kovač iz Vukovine dali su inicijativu za osnivanje Mjesne organizacije u Vukovini. Konstituirajuća skupština održana je 13. prosinca 1931. godine.

Za pročelnika je izabran Antun Vuković, kovač iz Mraclina, za tajnika Stanko Podolšak, kovač iz Vukovine, za blagajnika Josip Digiusti, zidarski obrtnik iz Starog Čiča. U Upravni odbor izabrani su odbornici: Ivan Devčić, bačvar iz Starog Čiča, Gjuro Fabijančić, opančar iz Kuča, Gjuro Fais, pekar iz Buševca i Ivan Petrnac, postolar uz Podotočja. Revizijski odbor činili su Imbro Cvetnić, mlinar iz Mraclina, Fabijan Čunčić, kolar iz Kuča i Josip Sever, kovač iz Rakitovca. Novoosnovana organizacija brojila je 34 obrtnika iz Vukovine i obližnjih sela.

Kotarsko udruženje obrtnika Mjesne organizacije iz Velike Gorice i Vukovine zaslužne su za osnivanje kotarskog Udruženja obrtnika 6. studenoga 1932. godine. Točan naziv bio je „Udruženje zanatlija za srez Velika Gorica“, a bilo je učlanjeno 237 obrtnika. U vrijeme osnivanja tog Udruženja na području Velike Gorice djeluje „Obrtnička zadruga Velika Gorica“, koja je zamijenila Velikogorički ceh, ali je okupljala samo dio velikogoričkih obrtnika.

Udruženje zanatlija Udruženje zanatlija za srez Velika Gorica okupljalo je sve obrtnike velikogoričkog kotara. Od 1953. godine djeluje kao Zanatska komora, a iza toga nekoliko puta mijenja naziv. Godine 1970, prema rješenju izdanom od „Stanice javne sigurnosti“ Općine Velika Gorica registrirano je kao „Udruženje samostalnih zanatlija u Zagrebu – Podružnica Velika Gorica“. Danas djeluje pod nazivom Udruženje obrtnika Velika Gorica. Udruženje samostalnih zanatlija imalo je svoje sjedište u Zagrebačkoj ulici, zajedno sa Zanatskom zadrugom VE-GA.

Procvat obrtništva Osamdesetih godina prošlog stoljeća dolazi do procvata obrtništva i povećanja broja obrtnika na velikogoričkom području. Pojavljuje se potreba za novim, većim prostorom za djelovanjem, ali i za profesionalizacijom usluga i aktivnosti. U Udruženju 1982. godine u stalni radni odnos zaposlena je Maja Marica Filipović, diplomirana ekonomistica, na radno mjesto tajnice. Gospođa Filipović taj je posao obavljala do 2016. godine, kada odlazi u mirovinu. Tajnica Udruženja od 2016. godine je Sonja Mišerić.

Dom obrtnika - Kula Godine 1985. Udruženje samostalnih privrednika Općini Velika Gorica upućuje zahtjev za dodjelom zgrade u Kurilovečkoj ulici, „kako bi je preuredili u poslovno-izložbeni centar udruženja samostalnih privrednika“. U traženoj, tada napuštenoj ruševnoj zgradi ranije je bila smještena srednja škola, odnosno Centar usmjerenog obrazovanja „8. svibanj 1945.“ Molbi Udruženja je udovoljeno i obrtnici su vlastitim sredstvima 1986. godine započeli obnavljati i uređivati zgradu Doma obrtnika, takozvanu Kulu. Srednjoškolski centar je preseljen u novu školsku zgradu koja je za potrebe Univerzijade 87. izgrađena u Ulici kralja Stjepana Tomaševića. Obnova Kule završila je 1987. godine, kada se Udruženje i seli u novouređene prostore. Na adresi Kurilovečka ulica 5, djeluje i danas. Općina Velika Gorica 1990. godine dala je Udruženju obrtnika Velike Gorice pravo vlasništva i uknjižbe na navedenu zgradu.

Velika Gorica je od 1980. do 1990. godine imala je između 800 i tisuću obrtnika, pretežno proizvodne djelatnosti. Najzastupljeniji su bili metaloprerađivači, prerađivači drva, plastike i tekstila. Prosječno je svaki obrtnik zapošljavao više od 10 radnika. Bile su zastupljene i mnoge uslužne djelatnosti.

Domovinski rat Početkom Domovinskog rata dolazi do pada proizvodnje, zbog smanjena tržišta i pojačanog uvoza. Tada se bilježi rast otvaranja trgovačkih, ugostiteljskih i uslužnih obrta poput servisa za instaliranje i popravak, knjigovodstvenih servisa i slično. Velikogorički obrtnici aktivno su sudjelovali u obrani Republike Hrvatske na bojišnicama diljem Lijepe naše. Istovremeno u Velikoj Gorici Udruženje obrtnika je među svojim članstvom organiziralo brojne akcije za pomoć stradalnicima Domovinskog rata. Organiziralo je prikupljanje financijske pomoći za djecu i obitelji poginulih hrvatskih branitelja, organizirano je i prikupljanje humanitarne pomoći za prognanike. Obrtnici su pomagali i braniteljima, pripadnicima 153. velikogoričke brigade, a čelništvo velikogoričkog Udruženja obrtnika nekoliko puta je svoje branitelje posjetilo i na prvim linijama bojišta, pružajući im, osim materijalne pomoći i moralnu podršku.

Akcije i manifestacije Zapošljavanjem tajnice i organizacijom uredovnog radnog vremena za obrtnike stvara se temelj za organiziraniji rad, bolju promidžbu obrtništva i višu razinu stručne i tehničke pomoći obrtnicima u njihovom radu. Odmah na početku velikogoričko udruženje u suradnji s Zanatskom zadrugom VE-GO 1983. godine organizira izložbu „Susret mali i velike privrede 1983. godine“. Izložba je za cilj imala pokazati postojeće proizvodne i kooperativne mogućnosti male privrede velikogoričkog područja. Povodom izložbe Udruženje je izdalo Imenik male privrede – popis s adresama i telefonskim brojevima svih obrtnika koji su tada djelovali na području Velike Gorice.

Velikogorički obrtnici, uz organizacijsku, tehničku, ali i financijsku pomoć svog matičnog udruženja, počinju sudjelovati i izlagati na svim većim sajmovima u regiji. Obrtnici pojedinih struka predstavljali su se i na specijaliziranim sajmovima.

Nastupi na sajmovima Poznati su posjeti i višegodišnji nastupi velikogoričkih obrtnika na Zagrebačkom velesajmu, na sajmovima u Zaprešiću, Mostaru, Gudovcu, Celju, na sajmu obrtništva u Munchenu. Velikogorički obrtnici predstavljali su svoje proizvode i usluge na specijaliziranim sajmovima poput Sajma vjenčanja i Zagreb Hair Show, te nastupali na revijama poput Zlatne igle u organizaciji Obrtničke komore Grada Zagreba.

Strukovne škole Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća mijenja se sustav srednjoškolskog obrazovanja i ponovno se uvode strukovne škole. Udruženje obrtnika od početka započinje suradnju s velikogoričkom Srednjom strukovnom školom. Velikogorički obrtnici u svoje radnje na praksu primaju i mentoriraju učenike srednje strukovne škole. Istovremeno Udruženje obrtnika provodi veliku kampanju promocije obrtničkih zanimanja među učenicima viših razreda velikogoričkih osnovnih škola. Udruženje se bori i za popularizaciju i opstanak manje atraktivnih zanimanja. U suradnji sa Srednjom strukovnom školom Velika Gorica, Hrvatskom obrtničkom komorom, resornim mini-

starstvom te Gradom Velika Gorica definiraju se deficitarna zanimanja. Učenici koji su ih odabrali dobivaju stipendiju. Velikogoričko Udruženje godinama pokušava pronaći omjer između, na tržištu traženih zanimanja i upisanih učenika za pojedina zanimanja.

Sekcija frizera u svjetskom vrhu Sekcija frizera velikogoričkog udruženja godinama je bila u samom vrhu svjetske frizerske struke. Učenici frizerskog smjera velikogoričke Strukovne škole osvajali su prva mjesta na frizerskim natjecanjima diljem Europe. Velikogorički frizeri udruženi u klub frizera volonterski su dodatno radili s nadarenim učenicima i pripremali ih za frizerska natjecanja. Poznati su i vrhunski rezultati frizera velikogoričkog Frizerskog salona Adonis ostvareni na frizerskom natjecanju u Americi.

Bal obrtnika U cilju popularizacije obrtništva i predstavljanja proizvoda i usluga svojih članova Velikogoričko udruženje obrtnika pokrenulo je niz poznatih i priznatih manifestacija od kojih su brojne koje su se održale do danas. Početkom devedesetih godina organiziran je bal obrtnika s modnim revijama velikogoričkih krojača, frizera i stilista. Održavanje bala trajalo je desetak godina. Tada dolazi do devastacije tekstilne struke na razini cijele države, što se odrazilo i na Veliku Goricu.

Gastro Turopolja Velikogorički ugostitelji, uz potporu svog Udruženja, prije 20 godina osmislili su Gastro Turopolja. Manifestaciju na kojoj velikogorički ugostitelji predstavljaju autohtonu ponudu jela. Gastro Turopolja je manifestacija koja je postala prepoznatljiva na hrvatskoj razini i svake godine je razvijana i obogaćivana novim sadržajima. Od samog početka održavanja manifestacije Gastro Turopolja velikogoričko Udruženje obrtnika surađuje s Obrtničkom komorom Dubrovačko-neretvanske županije čiji se članovi svake godine Velikogoričanima predstavljaju s gastro delicijama svoga kraja.

Proljetni sajam Proljetni sajam, kojeg je također osmislilo i organiziralo Velikogoričko udruženje obrtnika, niz godina bio je manifestacija koja je u svibnju u našem gradu okupljala ponekad i više od stotinu obrtnika i poduzetnika iz Velike Gorice i Zagrebačke županije. Na toj propulzivnoj manifestaciji Udruženje obrtnika Velika Gorica za partnere izlagače imalo je i inozemne goste poput Obrtničke komore Krško iz Slovenije ili pak Obrtničke komore iz Svetokriškog vojvodstva iz Poljske. Višednevna manifestacija bila je upotpunjena velikom revijom velikogoričkih frizera Hair Fashion.

Udruženje danas Danas velikogoričko Udruženje ima 1200 članova, koji su kroz djelovanje u matičnom udruženju zastupljeni i u Obrtničkoj komori Zagreb te u Hrvatskoj obrtničkoj komori. U Udruženju obrtnika Velika Gorica danas djeluje 11 strukovnih cehova: metalaca, plastičara i ostalih proizvodnih struka, ceh drvnih struka, tiskara i prerađivača papira, ceh frizera, kozmetičara i pedikera, ceh krojača, tradicijskih, umjetničkih obrta i proizvođača suvenira, ceh auto struka, ceh elektromehaničara i elektroničara, ceha za pružanje intelektualnih usluga i ostalih uslužnih djelatnosti, ceh ugostitelja, ceh trgovaca, pekara i mesara, ceh prijevoznika i ceh građevinara i struka vezanih za građevinarstvo.